

Asia: VN/27419/2020

Luonnon virkistyskäytön strategia

Yleinen lausunto

Voitte tässä lausua yleisesti luonnon virkistyskäytön strategiasta

Luonnon virkistyskäytön strategia painottuu vahvasti valtion omistamien maa-alueiden luontomatkailun edistämiseen. Strategialuonnoksessa mainitaan myös kuntien ja kolmannen sektorin toimijoiden osallisuus luonnon virkistyskäytön mahdollisuuksien kehittämisessä. Luonnoksesta puuttuu Suomessa vielä uusi, mutta maailmanlaajuisesti tärkeäksi muodostunut UNESCO Global Geoparks kohdeohjelma.

Suomessa on nykyisin (v. 2021) kolme UNESCO ohjelmaan kuuluvaa Global Geopark kohdetta (Rokua, Lauhanvuori, Saimaa), yksi ohjelmajäsenyyttä parhaillaan hakeva kohde (Salpausselkä) ja yksi ohjelmajäsenyyttä tavoitteleva kohde (Kraatterijärvi). Maailmanlaajuisesti Geoparkeja on lähes 200 yli 40 maassa, tavoittaen vuosittain yli sataa miljoonaa matkailijaa. Myös Suomessa Geopark-kohteilla on ollut tärkeä vaikutus alueellisiin matkailijamääriin. Lisäksi Geoparkien kautta on kehitetty kestävän matkailun toimintamalleja ja edesautettu sekä reitistöjen (kunnostamista ja kestävöintiä että luontokohteiden opastusta ja saavutettavuutta. Geoparkit ovat aktivoineet myös luonto- ja kulttuuriympäristöihin perustuvaa matkailuliiketoimintaa sekä opetus- ja tutkimustoimintaa. Näin ollen voidaan katsoa jo Suomessa tällä hetkellä sijaitsevilla Geoparkeilla olevan tärkeä rooli luonnon virkistyskäytön edistämässä niiden alueille sijoittuvissa noin 30 kunnassa.

Johdanto

Voitte tässä lausua luvusta 1: Johdanto (1.1 Hallinnollinen tausta ja työn käynnistäminen, 1.2 Strategian tavoitteet)

-

Luonnon virkistyskäytön nykytila

Voitte tässä lausua luvusta 2: Luonnon virkistyskäytön nykytila (2.1 Käsitteet, 2.1 Seurantatietoa luonnon virkistyskäytöstä, 2.3 Luonnon virkistyskäytön mahdollisuudet Suomessa, 2.4 Luonnon virkistyskäytön

resursointi, 2.5 Toimijoiden roolit, 2.6 Lainsäädäntö, 2.7. Luonnon virkistyskäyttöä koskevat muut strategiat ja toimet)

Geoparkit kertovat alueidensa maiseman syntytarinan, jossa yhdistyvät kansainvälisesti ainutlaatuiset geologiset ominaisuudet, niiden myötävaikutuksesta rakentunut arvokas elollinen luonto ja näiden kanssa vuorovaikutuksessa kehittyneet kulttuuripiirteet ja -perintö. Geoparkien perusarvoihin kuuluu arvokkaan luonto- ja kulttuuriperinnön varjeleminen, ja toisaalta alueen elinvoiman vahvistaminen ympäristön kestävän käytön kautta. Geoparkien laatutasoa myös arvioidaan säännöllisin väliajoin UNESCO:n toimesta - tämä on suomalaisille luontomatkailukohteille poikkeuksellinen piirre, jonka tarkoituksena on taata alueiden laadukas matkailu- ja opetusinfra sekä niiden kestävä ja pitkäjänteinen kehittäminen.

Valtakunnallisesti UNESCO Global Geoparkit (Rokua, Lauhanvuori, Saimaa) ovat järjestäytyneet Geopark-toimikunnaksi. Geopark-toimikunnassa ovat edustettuna Ympäristöministeriö, Suomen Unesco -toimikunta, Metsähallitus, Geologian tutkimuskeskus, Business Finland ja Suomen UNESCO Global Geoparkit. Paikallisesti Geopark-toimintaa johdetaan paikallisten hallinto-organisaatioiden kautta, jotka voivat olla muodostettu esimerkiksi kuntien kehitysyhtiöiden tai matkailuorganisaatioiden yhteyteen. UNESCO Global Geoparkit sekä ohjelman jäsenyyttä hakevat ja tavoittelevat Geoparkit kokoontuvat myös säännöllisesti yhteisiin tiedonjakotilaisuuksiin.

Geopark-organisaatiot yhdessä alueensa kuntien ja muiden sidosryhmien kanssa kehittävät, rakentavat ja tarjoavat alueillaan kestävää luonnon virkistyskäyttöä ja luontomatkailua palvelevia reittejä, rakenteita ja palveluja niin esteettömästi kuin myös eri harrastusmuodoille. Geoparkit opastavat alueillaan liikkuvia monikanavaisesti ja kannustavat ihmisiä vahvistamaan luontosuhdettaan sekä hyödyntämään luonnon hyvinvointivaikutuksia liikkumalla ja oleilemalla luonnossa. Geoparkeissa on tuotteistettu reittejä, palveluja ja kohteita eri kävijäryhmille: lapsiperheille, esteettömästi kulkeville, aktiiviharrastajille, aloittelijoille, kouluryhmille, ulkomaisille ryhmille jne. Tällä tavoin kyetään edistämään kestävää luonnon virkistyskäyttöä myös tasavertaisesti ja voidaan sanoa, että Geoparkeissa toteutuvat kaikki roolit luonnon virkistyskäytön edistämisessä.

Hyödyt

Voitte tässä lausua luvusta 3: Hyödyt (3.1 Terveys ja hyvinvointi, 3.2 Talous ja työelämä, 3.3. Kansalaisuus, kulttuuri ja yhteisöllisyys, 3.4 Ympäristön tila ja virkistyskäytön kestävyys)

Geoparkien luontokohteiden ja reittien kävijämäärät ovat jopa moninkertaistuneet aiemmin heikosti tunnetuilla ja käytetyillä alueilla mm. kehitetyn infran, saavutettavampien palvelujen ja paremman näkyvyyden ansiosta. Geoparkit kattavat laajoja alueita ja lukuisia pieniä ja keskikokoisia kuntia. Geoparkit edistävät alueellisen tasa-arvon toteutumista luonnon virkistyskäytön ja matkailun paikallistaloudellisten vaikutusten osalta.

Geoparkit ovat myös merkittäviä opastus- ja opetustiedon tuottajia. Geoparkien tehtävänä on tutkia ja jakaa tietoa alueen geologiasta, elollisesta luonnosta ja kulttuuriperinnöstä alueen asukkaille ja matkailijoille. Tutkittua tietoa on popularisoitu ja jaettu monikanavaisesti niin fyysisissä opasteissa luontoalueilla, reittien varsilla ja kohteissa kuin verkkosivuilla ja muissa digitaalisissa kanavissa. Tietoa jaetaan myös ympäristökasvatuksen keinoin kouluissa, päiväkodeissa sekä luennoilla ja retkillä alueen aikuisväestölle. Kasvatuksellisen toiminnan vaikutuksia on myös tutkittu yliopistoyhteistyössä. Saatujen tulosten osalta voidaan osoittaa Geoparkien aktivoimalla kasvatustoiminnalla olevan tärkeä vaikutus maiseman ja yksittäisten luontokohteiden ekologisten, esteettisten, tieteellisten, intrististen ja kulttuuristen arvojen edistämässä erityisesti lasten ja nuorten parissa. Myös aikuisväestön keskuudessa Geoparkit ovat herättäneet halua varjella paikallista ympäristöä, kun sen arvoja on opittu paremmin ymmärtämään. Arvojen ja sisältöjen oppiminen on avainasemassa siihen, että voimme kestävämmän varjella luontokohteitamme ja harjoittaa niissä vastuullisempaa luonnon virkistyskäyttöä, samalla vahvistaen paikallista ja alueellista elinvoimaa ja hyvinvointia.

Tulevaisuuden näkymät

Voitte tässä lausua luvusta 4: Tulevaisuuden näkymät

-

Tavoitteet ja toimintalinjaukset vuoteen 2030 mennessä

Voitte tässä lausua luvusta 5: Tavoitteet ja toimintalinjaukset vuoteen 2030 mennessä (5.1 Missio, 5.2 Visio, 5.3. Strategiset tavoitteet, 5.4 Toimintalinjaukset)

Luonnon virkistyskäytön strategiassa tulisi huomioida maailmalla ja myös Suomessa yleistynä UNESCO:n kansainvälinen geotieteiden ja geoparkien ohjelma, joka edistää kohdealueillaan ja niiden vaikutuspiirissä olevien seutujen vastuullisia virkistyskäyttömahdollisuuksia ja kestävä elinvoimaa. Toimintalinjauksissa tulisi huomioida Geopark-toiminnan erityispiirteet ja niiden kehittämismahdollisuudet kansallisessa viitekehyksessä ja tunnustaa kyseisen toiminnan tärkeys luontomatkailualueiden vastuullisessa kehittämisessä. Geopark-toimikunnalle ja sen asiantuntijaverkostolle tulisi antaa vahvemmin roolia ja osallisuutta kansallisten toimenpideohjelmien suunnittelussa ja toimeenpanossa, ja tämä tulisi huomioida osana virkistyskäyttöstrategian suunnittelua ja toimeenpano-ohjelmaa.

Toimeenpano ja seuranta

Voitte tässä lausua luvusta 6: Toimeenpano ja seuranta (6.1 Jatkotyö ja strategian päivittäminen, 6.2 Seuranta, mittarit ja indikaattorit, 6.3 Viestintä)

-

Kiuttu Mikko
Humanpolis Oy